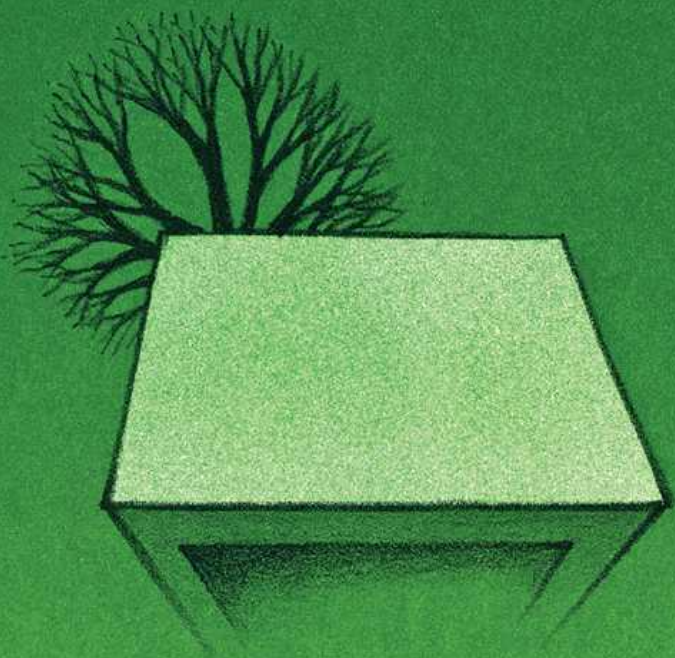

Zdeněk Pospíšil

Perspektivy člověka...

HOŠDĚLSTVÍ
PRAHA

**Perspektivy
člověka...**

Zdeněk Pospíšil

Perspektivy člověka...

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

© Zdeněk Pospíšil, 2021

Illustrations © Josef Velčovský, 2021

Cover art © Josef Velčovský, 2021

Czech edition © Nakladatelství EPOCH, Praha 2021

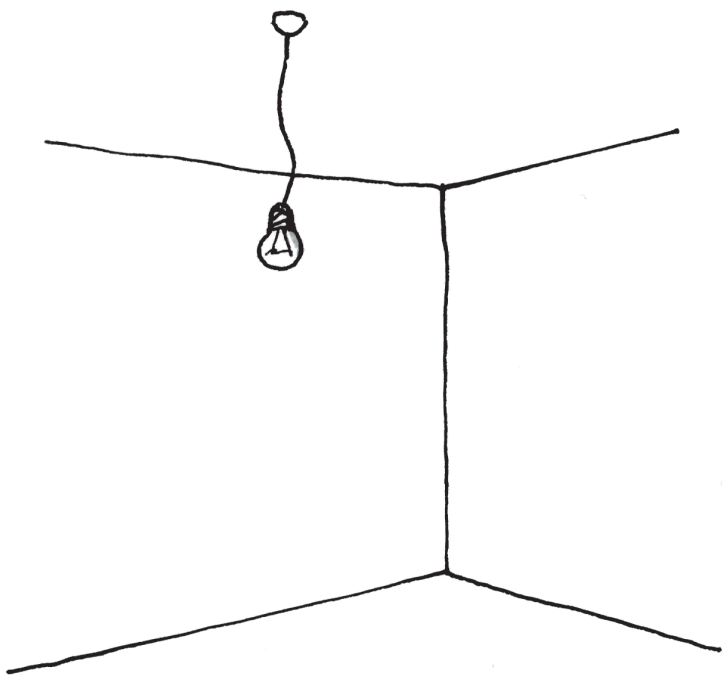
ISBN 978-80-278-0020-9 (print)

ISBN 978-80-278-1047-5 (ePub)

ISBN 978-80-278-1048-2 (mobi)

ISBN 978-80-278-1049-9 (pdf)

*Chtěl jsem
s některými názory
bojovat rozumem,
ale koukám,
že nejsou ozbrojené.*

Závažnost úvahy

Tato knížka navazuje volně na předchozí *Šestý smysl*. Zvažoval jsem témata a formu jejich sdělení i to, zda je mám publikovat a jaká může být jejich interpretace. Moje pochybnosti však „přebila“ touha „zkusit to“.

Občas mi připadalo, že jsem vstoupil do prastaré apotéky, která namíchala život z mnoha ingrediencí navážených na lékárnických vahách. Výsledkem bývá směs, která nás láká, nebo odpuzuje. Život však způsobuje obojí! Individuálně si sice můžeme pokládat shakespearovskou existenční otázku, lidstvo jako živočišný druh ji však buď ignoruje, nebo se jí brání. Jeho základními atavizmy jsou nečekaný útok a strach, které bývají spojeny se záludností, úskoky a přetvářkou. V politice mají umožnit uchopení a upevnění moci. Ve svých úvahách se snažím přijít na to, proč tomu tak je. Můj relativní optimizmus je dán spíše přáním a vírou než výsledkem poznání. Velmi příjemně mě potěší vlastní omyly!

Budu však rád, když publikovaný text povede k zamyšlení nad tématy, se kterými se setkáváme, i s těmi, které jsou teprve „v zárodku“, a možnými důsledky kroků, které činíme. Varianty dalšího vývoje nás mohou dovést i k rozhodnutím, jak ho můžeme ovlivnit.

Domnívám se, že v tomto spočívá evoluce lidské inteligence a smysl její existence. Představa o budoucnosti je součástí života člověka. To věděli už šamani a dnes ji využívají hlasatelé různých náboženství, ideologové a politici, seriózní i pochybné mediální agentury a také, díky sociálním sítím, čím dál větší množství jednotlivců. Má to však, jak v historii ukazují jiné případy, i druhou stránku. Co se zdálo být ještě včera utopií nebo neuskutečnitelnou vizí, může se nastalou skutečností stát součástí našeho života!

Úvaha je útvar, který vyhovuje nejen mně, ale – jak si myslím – i tématům zde obsaženým a těm, kteří o nich chtějí přemýšlet. Umožňuje autorovi i čtenářům ujasňovat si problém a položit si otázky, kterými by se jinak pravděpodobně nezabývali. Nebývá dlouhá, a tím je pro řadu lidí přístupná, nevyžaduje od nikoho tak drahocenný čas, aby se člověk alespoň v obrysech s problémem seznámil. O to více ho může, ale nemusí, věnovat přemýšlení. Dá se bez problémů lehce přeskočit k jinému tématu, které nás zajímá více. Přesto se snažím, snad víceméně úspěšně, aby se úvahy neopakovaly a odpovídaly dnešnímu získávání relevantních informací. Pokud se obdobnou otázkou zabývám, usiluji o to, aby to bylo z jiného úhlu. V žádném případě nechci přispět k relativně

snadnému a rychlému šíření hoaxů, které se na nás valí.

Úvaha je pochopitelně subjektivním názorem autora, který se rozhodl „jít se svou kůží na trh“. Čtenář se mnohdy neztotožní s jeho pohledem, polemizuje s ním, neboť „uživatelské“ vidění světa je zčásti nebo zcela odlišné. Znamá zkušenost říká, že mnohem snadněji přijmeme názor, který s naším souzní, než ten, který je s ním v rozporu. Není ovšem na škodu se nad ním kriticky zamyslet. Možná potom budeme problém nazírat i z jiných úhlů. Mimo jiné to znamená, že úvaha není odborná stať, která utváří „profesní“ názor. Také v ní většinou chybějí citace a odvolávky na autority, které reprezentují daný obor. Nejde tedy o výklad vědeckého poznatku, ale o snahu o jeho popularizaci a podnikání zájmu dovědět se o něm více. Jiný náhled však nijak nesnižuje jeho hodnotu na kolbišti idejí. Ve svých úvahách nepreferuji aktuální přesné definice, ale snažím se vyjadřovat srozumitelně a pochopitelně. Budu navýsost rád, když nastolení některých otázek probudí hlubší zájem.

Úvaha má různé stránky a může být „zcela mimo mísu“, ale občas se na problém podívá aktuálním či perspektivním pohledem. Pro někoho jsou důležité závěry, které z toho plynou,

pro jiného proces přemýšlení a pochybnosti. Nastolení otázky a zejména hledání odpovědi bývá procesem bolestným a končícím většinou až se závěrem našeho života. Jak se říká, ovoce někdy dozraje a jindy ještě nezralé shnije.

Neskromně si přeji, aby se tyto „glosy“ staly předmětem polemiky i přemýšlení o hodnotách, jež jsou nám vlastní a určují náš život. Pouze neustálé hledání odpovědi na palčivé otázky je důkazem evoluce člověka a jeho oprávnění tvářit se jako vrchol inteligence na této planetě. Z velké části záleží na něm, kam se bude další vývoj ubírat a jestli bude jen reakcí na to, co se stalo, nebo i vizí perspektivy.

Dovedeme dnes modelovat různé složité scénáře a jejich optimistickou, realistickou i pesimistickou variantu. Učíme se sdělovat lidem data tak, abychom jim nebrali naději. To však není důvod „oblbovat“ je „milosrdnou“ nebo marketingovou lží. Myšlení, rozhodování, chování a jednání lidí vždy bylo a je atributem dalšího ovlivnitelného vývoje.

Tento trend můžeme sice v bohatších společnostech pozorovat, má však svoje limity a zejména se netýká masy obyvatelstva, která „přežívá“ v nuzných poměrech. Život v těchto podmínkách není pro lidi, kteří dnes nevědí, co bude zítra, prioritou, která by ovládala jejich život. Nikoliv ekonomické bohatství, ale

sociální jistota se dostala do popředí a začala ovládat život.

Jen někteří si připouštějí, že bez lidí, kteří žijí v těchto zemích, nemá problém řešení, respektive nastane pesimistický scénář další existence lidstva. Potvrzuje to křehkost a zranitelnost člověka i jeho perspektivu. A je to také důkazem, že budoucnost je v rukou lidí. Doufám, že výsledek vyústí v další existenci lidstva!

Jak můžeme konstatovat, vztah a poměr racionality, iracionality a emocionality se nejen mění v historii v souvislosti se sociálním postavením člověka, ale i s kulturou a hodnotami společnosti. Preference se ovšem „mohou střídat“ nejen v průběhu dějin, ale i v životě každého člověka.

Měl bych proto na počátku říci, že mé úvahy vycházejí z Darwinovy evoluční teorie a jeho stromu života. Nezpochybňuji a přijímám jeho poznání přesto, že jsem ho sám neučinil, ale pouze kriticky přejal. Neshledal jsem však žádné vážné důvody pro opačný postup. Když to zobecním, tento náhled je uplatněn na výsledky poznání dalších lidí i lidstva jako celku. Přijetí zkušeností a poznání druhých je podle mě zdrojem atavizmů a paměti lidstva i jeho reakcí na současné děje. Můj optimismus pak pramení z toho, že se některé pesimistické vize těchto úvah nenaplní.

Evoluce člověka a jeho jazyk

Ani v těchto úvahách není vůbec náhodou, že na počátku stojí jazyk. Jak jsem minule už konstatoval, čím je bohatší, tím přesněji můžeme vyjadřovat to, jaký člověk vlastně je, vztahy mezi lidmi, změny našeho okolí, minulost, současnost i budoucnost. Patří tedy k základním atributům lidí, člověk jím uvažuje a ozřejmuje své myšlenky i emoce.

Mnoho slov u nás pocházelo z venkova a rozšířilo se díky úsilí obrozenců do měst. Většina pojmů se zachovala dodnes, jiné byly směšné už v době svého vzniku. Některé v průběhu času radikálně změnilý svůj význam. Například slovo robota inspirovalo vznik termínu „robot“. I ten se z domácího stal i průmyslovým strojem a míří k humanoidovi (nepoužívám slovo „hobot“, neboť se mi zdá příliš technické a neodpovídající současnému poznání), který bude v optimistické variantě „společníkem“ lidí.

Kromě termínů převzatých z jiných slovanských jazyků, přežilo i mnoho germanizmů. Někdy byly počestěny a zkomoleny, což však nic nemění na naší minulosti a „změně národnostní struktury obyvatelstva“ po první a druhé světové válce. Ani na generačních a politických úvahách projevujících se v současnosti. Iluze o tom, že jsme jakýmsi „svorníkem“ nebo